Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 6/2002 o dizajnoch Spoločenstva a zrušuje nariadenie Komisie (ES) č. 2246/2002

[COM(2022) 666 final — 2022/0391 (COD)]

a Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o právnej ochrane dizajnov (prepracované znenie)

[COM(2022) 667 final – 2022/0392 (COD)]

(2023/C 184/07)

Spravodajca: **Ferre WYCKMANS**

Žiadosť o konzultáciu	a) Rada, 21. 12. 2022
	b) Európsky parlament, 12. 12. 2022
	Rada, 21. 12. 2022
Právny základ	a) článok 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
	b) články 114 a 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v pléne	22. 3. 2023
Plenárne zasadnutie č.	577
Výsledok hlasovania	
(za/proti/zdržalo sa)	148/0/3

1. **Závery a odporúčania**

1.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) sa domnieva, že účinný systém ochrany dizajnov je priaznivý pre spotrebiteľov a širokú verejnosť tým, že podporuje spravodlivú hospodársku súťaž a poctivý obchodný styk. Prispieva takisto k hospodárskemu rozvoju stimulovaním tvorivosti v priemysle, v rámci výrobkov, obchodných činností a vývozu.

1.2. Vo väčšine členských štátov musí byť dizajn zapísaný na národnom úrade priemyselného vlastníctva, aby bol chránený zákonom. Podľa posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy a typu dizajnu môže byť tento dizajn chránený aj autorským právom ako nezapísaný dizajn alebo ako umelecké dielo. V niektorých členských štátoch sa ochrana priemyselného dizajnu a ochrana autorských práv kumulujú, v iných členských štátoch sa navzájom vylučujú. Za určitých okolností môže byť dizajn chránený aj podľa práva o nekalej súťaži, ale podmienky ochrany a rozsah existujúcich práv a prostriedkov nápravy sa môžu výrazne líšiť.

1.3. EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné prispôsobiť právny rámec pre dizajny digitálnemu veku s cieľom podporiť obnovu a odolnosť EÚ a stimulovať inovácie a konkurencieschopnosť. Súhlasí s novým vymedzením pojmu dizajn v návrhu smernice. Dizajn nadobúda väčší význam vzhľadom na technologický pokrok, keďže sa pojem výrobok rozširuje na technologické dizajny, ktoré nie sú začlenené do fyzických predmetov.

1.4. EHSV takisto podporuje obmedzenie ochrany na tie znaky vonkajšej úpravy, ktoré sú v prihláške na zápis viditeľne uvedené, pretože sa tým zvyšuje právna istota ochrany.

1.5. EHSV víta skutočnosť, že návrh nariadenia prijíma riešenie, ktoré stanovil Súdny dvor Európskej únie vo svojom rozsudku z 20. decembra 2017 vo veci Acacia ([1]), v ktorom objasnil výklad pojmu „ustanovenie o opravách“, najmä preto, že zlepšuje ochranu spotrebiteľa.

([1]) Spojené veci C-397/16 a C-435/16.

1.6. EHSV si však nemyslí, že zlúčením poplatku za zverejnenie s poplatkom za zápis sa zníži celková výška splatných poplatkov, keďže poplatky za obnovu sa podľa návrhu výrazne zvyšujú. Toto opatrenie preto nie je pre MSP a jednotlivých pôvodcov dizajnu také priaznivé, ako sa uvádza. EHSV by preto privítal nižšie poplatky pre MSP a jednotlivých pôvodcov dizajnu, prípadne poplatky úmerné ich obratu.

1.7. EHSV sa domnieva, že zjednodušenie vyplývajúce zo zrušenia požiadavky „jednotnosti triedy" je potrebné, ale nedostatočné, keďže stále existuje potreba zlepšiť použiteľnosť systémov zápisu dizajnov na webových sídlach národných úradov priemyselného vlastníctva a Úradu Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO, ďalej len „úrad"). Na splnenie tejto výzvy by úrady mohli využívať odborné znalosti zástupcov pre priemyselné vlastníctvo, a tým uľahčiť MSP a jednotlivým pôvodcom dizajnu ochranu ich dizajnov.

1.8. EHSV sa domnieva, že nie je vhodné použiť článok 290 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) na vypracovanie pravidiel týkajúcich sa sporov a odvolaní proti rozhodnutiam úradu, keďže cieľom delegovaného aktu je len doplniť základný akt a musí sa týkať len nepodstatných prvkov. Ustanovenia, ktoré sa v návrhu nariadenia plánujú prijať prostredníctvom delegovaného aktu, sa však týkajú práv stanovených v hlave VI Charty základných práv týkajúcich sa spravodlivosti, najmä článku 47 o práve na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces. Preto ich nemožno považovať za nepodstatné prvky.

1.9. EHSV odporúča, aby sa takéto ustanovenia vymedzili v nariadení ako takom.

2. **Kontext**

2.1. V pozitívnom práve sa smernicou Európskeho parlamentu a Rady 98/71/ES [2] (ďalej len „smernica") čiastočne harmonizujú vnútroštátne právne predpisy o právnej ochrane dizajnov a nariadením Rady (ES) č. 6/2002 [3] (ďalej len „nariadenie") sa zavádza samostatný systém ochrany jednotných práv v celej Európskej únii pre zapísané dizajny EÚ a nezapísané dizajny EÚ pod podmienkou, že tieto dizajny spĺňajú podmienky ochrany, a to že musia byť nové a mať osobitý charakter. Ak dizajn nie je zapísaný, majiteľ môže mať ťažkosti s preukázaním existencie práva na dizajn. Okrem toho je lehota ochrany obmedzená na tri roky a rozsah práv vyplývajúcich zo zapísaného dizajnu je menší.

2.2. Nariadenie bolo zmenené v roku 2006, aby sa zohľadnilo pristúpenie EÚ k haagskemu systému medzinárodného zápisu dizajnov, ktorého cieľom bolo zaviesť jednotný, jednoduchý, cenovo dostupný a centralizovaný postup zápisu dizajnov v rámci Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO).

2.3. Nariadením sa z ochrany dizajnu EÚ vynímajú náhradné diely na opravy, lebo v tejto veci nebolo možné dosiahnuť dohodu počas prípravy smernice. Keďže Rada návrh na revíziu smernice nepodporila, Komisia ho v roku 2014 stiahla.

2.4. Súčasný návrh nadväzuje na tento neúspech a je výsledkom oznámenia Komisie z 25. novembra 2020 s názvom *Maximálne využitie inovačného potenciálu EÚ – Akčný plán pre oblasť duševného vlastníctva na podporu obnovy a odolnosti EÚ*, ktoré bolo uverejnené v nadväznosti na reformu práva ochrannej známky. Cieľom návrhu je, aby bol viac prispôsobený digitálnemu veku, prístupnejší a efektívnejší pre jednotlivých pôvodcov dizajnu, MSP, priemyselné odvetvia, cenovo dostupnejší a jednoduchší a aby zvýšil právnu istotu systému ochrany.

3. **Všeobecné pripomienky**

3.1. Priemyselný dizajn pozostáva z okrasného aspektu predmetu. Môže byť trojrozmerný alebo dvojrozmerný. Úspešný dizajn harmonicky spája funkciu a tvar. Či už ide o stoly, alebo telefóny, vďaka dizajnu je predmet príťažlivý alebo je uprednostňovaný pred iným.

3.2. Priemyselný dizajn sa vzťahuje na rôzne priemyselné a remeselné výrobky, ako sú technické alebo lekárske nástroje, hodinky, šperky, luxusné výrobky, potreby pre domácnosť, elektrické spotrebiče, vozidlá, architektonické štruktúry, textilné výrobky, výrobky na voľný čas atď.

3.3. Priemyselným dizajnom sa zvyšuje trhová hodnota výrobku tým, že dodáva predmetu príťažlivosť a lákavosť. Ochrana dizajnu preto prispieva k zabezpečeniu návratnosti investícií.

([2]) Smernica 98/71/ES Európskeho parlamentu a Rady z 13. októbra 1998 o právnej ochrane dizajnov (Ú. v. ES L 289, 28.10.1998, s. 28).

([3]) Nariadenie Rady (ES) č. 6/2002 z 12. decembra 2001 o dizajnoch spoločenstva (Ú. v. ES L 3, 5.1.2002, s. 1).

3.3.1. EHSV sa domnieva, že účinný systém ochrany je preto prínosom pre spotrebiteľov a širokú verejnosť tým, že podporuje spravodlivú hospodársku súťaž a poctivý obchodný styk.

3.3.2. Podporuje aj hospodársky rozvoj stimulovaním tvorivosti v priemysle a priemyselnej výrobe, ako aj rozvoj obchodných činností a vývozu.

3.4. Vo väčšine členských štátov musí byť dizajn zapísaný na národnom úrade priemyselného vlastníctva, aby bol chránený zákonom. V závislosti od posudzovaných vnútroštátnych právnych predpisov a typu dizajnu môže byť dizajn chránený aj autorským právom ako nezapísaný dizajn alebo ako umelecké dielo.

3.5. V niektorých členských štátoch sa ochrana dizajnu ako priemyselného dizajnu a ochrana na základe autorských práv prekrývajú, zatiaľ čo v iných sa navzájom vylučujú. Dizajn môže byť dizajn chránený aj podľa práva o nekalej súťaži, ale podmienky ochrany a rozsah existujúcich práv a prostriedkov nápravy sa môžu líšiť.

3.6. Vzhľadom na ciele Únie v oblasti podpory obnovy a odolnosti a podpory inovácií a konkurencieschopnosti sa EHSV domnieva, že je nevyhnutné prispôsobiť právny rámec pre dizajny digitálnemu veku. Súhlasí s navrhnutým novým vymedzením pojmu dizajn, pretože je dôležité vzhľadom na technologický pokrok, keďže sa pojem výrobok rozširuje na technologické dizajny, ktoré nie sú začlenené do fyzických predmetov.

3.7. EHSV takisto podporuje posilnenie právnej istoty obmedzením ochrany na znaky vonkajšej úpravy, ktoré sú viditeľne uvedené v prihláške na zápis.

3.8. Podporuje aj prispôsobenie rozsahu práv vyplývajúcich zo zápisu dizajnu tak, aby sa pokryli problémy spojené so zavádzaním technológií 3D tlače, ako aj doplnenie práva majiteľov dizajnov, podobne ako v prípade práva ochrannej známky, práva majiteľov práv zabrániť tranzitu falšovaných výrobkov cez územie Únie alebo ich umiestneniu do colnej situácie bez toho, aby boli v nej prepustené do voľného obehu, a to s cieľom bojovať proti falšovaniu.

4. **Konkrétne pripomienky**

4.1. ***Ustanovenie o opravách a ochrana spotrebiteľa***

4.1.1. Ochrana náhradných dielov (ďalej len „súčasti zloženého výrobku“) podľa práva dizajnu bola predmetom mnohých návrhov. Táto ochrana nadobudnutá na základe nariadenia je doplnená výnimkou nazývanou „ustanovenie o opravách“ s cieľom obmedziť monopol výrobcov alebo výrobcov pôvodného zariadenia (najmä motorových vozidiel) na trhu s náhradnými dielmi (článok 110). V tomto „ustanovení o opravách“ sa stanovuje, že majiteľ dizajnu náhradného dielu nesmie uplatňovať monopol ani brániť tretej osobe uviesť na trh náhradné diely na opravu výrobku a obnovu jeho pôvodnej vonkajšej úpravy.

4.1.2. Výrobca zloženého hotového výrobku (vozidlo, hodinky, mobilný telefón atď.) často riadi celý výrobný reťazec. Je preto pravdepodobné, že bude mať dvojitý zisk, a to najskôr na trhu predaja hotového výrobku, ale aj na trhu s predajom náhradných dielov.

4.1.3. Podľa behaviorálnej ekonómie sa však zistilo, že väčšina spotrebiteľov sa rozhoduje na základe predajnej ceny primárneho výrobku bez toho, aby sa zaujímali o predajnú cenu sekundárnych služieb. Sú teda viazaní svojou počiatočnou investíciou a nútení zaplatiť cenu, ktorú by za iných okolností neakceptovali.

4.1.4. EHSV konštatuje, že táto situácia môže spôsobiť problémy v oblasti práva hospodárskej súťaže, pretože pôvodný výrobca/zostavovateľ s právom na dizajn má významnú konkurenčnú výhodu, ktorá môže v konečnom dôsledku poškodiť spotrebiteľa:

— vo vzťahu k zákazníkom, lebo mu umožňuje stanovovať vysoké ceny alebo viazaný predaj,

— vo vzťahu k opravárom s cieľom ovládnuť trh alebo určovať podmienky pre opravovne, ktorým bude dodávať diely,

— vo vzťahu k dodávateľom vzhľadom na to, že by im mohol zakázať zásobovať nezávislé opravovne alebo zakázať nezávislým dodávateľom napodobňovať jeho diely na zásobovanie trhu s opravárenskými službami.

4.1.5. S cieľom zabrániť monopolizácii sekundárnych trhov sa zákonodarca EÚ rozhodol obmedziť práva, ktoré možno získať na náhradné diely.

— Prvé obmedzenie sa niekedy označuje ako výnimka z „povinnosti úpravy“ (*must match*) (článok 8 ods. 2). Vonkajšia úprava výrobku, ktorý je potrebný na spojenie s iným výrobkom, nemôže byť chránená.

— Druhé obmedzenie sa týka ochrany dielov, ktoré nie sú viditeľné.

4.1.6. Súčasť, ktorá nie je pri bežnom používaní výrobku viditeľná, nemôže byť chránená zapísaním dizajnu (článok 4 ods. 2).

Ide napríklad o:

— hodinový strojček,

— vnútornú časť väčšiny motorov domácich spotrebičov,

— motor vozidla (ktorý sa nepovažuje za viditeľný pri bežnom používaní vozidla, aj keď je motor ľahko viditeľný po zdvihnutí kapoty).

4.1.7. Náhradné diely, ktoré možno chrániť, sú preto tie, ktoré neobsahujú žiadny mechanizmus prepojenia a sú viditeľné. Podľa nariadenia je teda možné chrániť veľký počet dielov. Napríklad v prípade vozidla ide o:

— svetlomety,

— blatníky,

— kapotu a dvere (ale nie pánty),

— volant.

4.1.8. Výrobok, ktorý nie je chránený zapísaním dizajnu, teda môže byť reprodukovaný akýmkoľvek konkurenčným výrobcom náhradných dielov a dodávaný na trh s opravárenskými službami.

4.1.9. Uplatňovanie týchto ustanovení však vyvolalo určité otázky. EHSV preto víta skutočnosť, že v návrhu nariadenia sa zohľadňuje riešenie stanovené Súdnym dvorom Európskej únie v rozsudku z 20. decembra 2017 vo veci Acacia, v ktorom objasnil výklad pojmu „ustanovenie o opravách“.

4.1.10. EHSV poukazuje na to, že odvolací súd v Paríži uplatnil toto riešenie v praxi vo svojom rozsudku z 11. septembra 2018 vo veci č. 2017/01589 v prípade ráfikov predávaných v internetovom obchode. Predajca sa nemohol odvolávať na „ustanovenie o opravách“, pretože tieto ráfiky boli ponúknuté „na účely estetickej personalizácie vozidiel“ a „tuningu“. Konštatovalo sa teda, že sporné ráfiky sú falšované, a predajca bol sankcionovaný za falšovanie dizajnov.

4.1.11. Niektoré členské štáty liberalizovali trh s náhradnými dielmi. Francúzskym zákonom o klíme a odolnosti č. 2021-1104 z 22. augusta 2021 sa od 1. januára 2023 otvára trh na predaj určitých náhradných automobilových dielov.

4.1.12. Cieľom opatrenia je znížiť ceny na tomto trhu. V rokoch 2019 až 2020 sa ceny zvýšili v priemere o 8 %, čiastočne z dôvodu technickej zložitosti rôznych dielov, ako sú motory elektrických zrkadiel, snímače nainštalované v čelných sklách atď. V štátoch, ktoré sú v tejto oblasti najliberálnejšie, nie je toto odvetvie vysoko rozvinuté na rozdiel od Nemecka, v ktorom pôsobia významní výrobcovia automobilov, ale kde je trh už otvorenejší.

Vo Francúzsku budú môcť výrobcovia pôvodných zariadení od 1. januára 2023, či už ide o prvotnú montáž (montáž nového vozidla) alebo nezávislých výrobcov, uvádzať na trh zasklievacie diely. Výrobcovia pôvodných zariadení, ktorí sa zúčastnili na prvotnej montáži iných viditeľných náhradných dielov (optických dielov, spätných zrkadiel atď.), budú preto môcť obchodovať s dielmi ako výrobcovia.

4.2. ***Náklady na ochranu dizajnu***

4.2.1. Úrad EUIPO má online systém podávania prihlášok na zápis dizajnu, v ktorom sa uvádzajú bežné náklady začínajúce sa sumou 350 EUR. EHSV pripomína, že zapísaný dizajn EÚ je platný počas počiatočného obdobia piatich rokov odo dňa podania prihlášky a že ho možno každých päť rokov obnoviť počas obdobia najviac 25 rokov.

4.2.2. Okrem nákladov na podanie existujú tri druhy poplatkov:

— poplatok za zápis vo výške 230 EUR a ďalší poplatok za zápis vo výške 115 EUR za druhý až desiaty ďalší zápis a 50 EUR po desiatom zápise,

— poplatok za zverejnenie vo výške 120 EUR, ktorý sa môže zvýšiť o 60 EUR za druhé až desiate ďalšie zverejnenie a o 30 EUR po desiatom zverejnení,

— poplatok za odklad zverejnenia vo výške 40 EUR, ktorý sa môže zvýšiť o 20 EUR za dva až desať dizajnov a o 10 EUR za viac ako desať dizajnov.

4.2.3. Výška poplatkov závisí od dvoch faktorov:

— počet dizajnov, na ktoré sa žiadosť vzťahuje,

— či ide o odklad zverejnenia dizajnu, alebo nie.

4.2.4. Ich štruktúra zodpovedá tomuto modelu:

— základný poplatok za jeden dizajn alebo za prvý dizajn hromadnej prihlášky,

— znížený poplatok za druhý až desiaty dizajn,

— ďalšie zníženie poplatku od jedenásteho dizajnu.

4.2.5. V navrhovanom nariadení sa stanovuje zníženie nákladov za prvú obnovu zápisu na 70 EUR (po piatich rokoch) a zvýšenie na 140 EUR v prípade druhej obnovy zápisu (po desiatich rokoch), na 280 EUR v prípade tretej obnovy zápisu (po 15 rokoch) a na 560 EUR v prípade štvrtej obnovy zápisu (po 20 rokoch). Súčet poplatkov za prvé dve obnovy zápisu zostáva rovnaký ako súčasný poplatok, t. j. spolu 210 EUR, ale poplatky za ďalšie obnovy zápisu sa drasticky zvyšujú.

4.2.6. Tento návrh preto nie je pre MSP a jednotlivých pôvodcov dizajnu taký priaznivý, ako sa uvádza. EHSV preto požaduje nižšie poplatky pre MSP a jednotlivých pôvodcov dizajnu, prípadne poplatky úmerné ich obratu.

4.2.7. EHSV si zároveň nemyslí, že zmenou štruktúry poplatkov, ktoré spočívajú v zlúčení poplatkov za zverejnenie a zápis, sa znížia celkové náklady na poplatky.

4.3. ***Zrušenie požiadavky „jednotnosti triedy“***

4.3.1. Aj keď sa zápis môže týkať viacerých dizajnov, musia byť nevyhnutne určené na to, aby boli zabudované alebo použité na výrobky patriace do tej istej „triedy“ na základe požiadavky „jednotnosti triedy“. Tieto triedy sú usporiadané zoznamoch podľa medzinárodného triedenia priemyselných vzorov (locarnské triedenie).

4.3.2. Locarnské triedenie podľa článku 2 ods. 1 Locarnskej dohody má len administratívnu povahu a zahŕňa:

— zoznam tried a podtried,

— abecedný zoznam výrobkov, ktoré tvoria priemyselné dizajny, s uvedením tried a podtried, do ktorých sú zatriedené,

— vysvetlivky.

4.3.3. Cieľom zrušenia požiadavky „jednotnosti triedy“ uvedeného v návrhu nariadenia, ktoré by podnikom umožnilo podávať viac prihlášok na zápis dizajnov spojením viacerých dizajnov do jednej a tej istej hromadnej prihlášky bez toho, aby sa museli obmedziť na výrobky patriace do tej istej locarnskej triedy, je podnietiť MSP a jednotlivých pôvodcov dizajnu, aby zapisovali svoje dizajny na ich ochranu.

4.3.4. EHSV sa domnieva, že zjednodušenie vyplývajúce zo zrušenia požiadavky „jednotnosti triedy“ je potrebné, ale nedostatočné, keďže stále existuje potreba zlepšiť použiteľnosť systémov zapisovania dizajnov na webových sídlach národných úradov priemyselného vlastníctva a úradu EUIPO.

4.3.5. Na splnenie tejto výzvy by úrady mohli využívať odborné znalosti zástupcov pre priemyselné vlastníctvo, a tým uľahčiť MSP a jednotlivým pôvodcom dizajnu ochranu ich dizajnov.

4.3.6. Títo zástupcovia pre priemyselné vlastníctvo budú, samozrejme, naďalej pomáhať majiteľom práv pri využívaní ich dizajnov a zastupovaní v súdnych sporoch.

4.4. ***Delegovanie právomoci a prijímanie delegovaných aktov***

4.4.1. V návrhu nariadenia sa stanovuje, že ustanovenia týkajúce sa sporov týkajúcich sa práva dizajnu sa prijmú v delegovaných aktoch.

Ide o:

— späť vzatie a zmenu dizajnu (články 47a a 47b),

— vyhlásenie výmazu (článok 53a),

— odvolacie konanie proti rozhodnutiam úradu (článok 55a),

— ústne konanie pred odvolacími senátmi úradu (článok 64a),

— dokazovanie (článok 65a),

— oznamovanie rozhodnutí a predvolaní (článok 66a),

— postup oznámení adresovaných úradu (článok 66d),

— výpočet a trvanie lehôt (článok 66f),

— obnovenie konania pred úradom (článok 67c),

— odborné zastúpenie pred úradom v prípade sporu (článok 78a),

— platenie poplatkov a platieb (článok 106aa).

4.4.2. EHSV sa domnieva, že nie je vhodné použiť článok 290 ZFEÚ na vypracovanie pravidiel týkajúcich sa sporov a odvolaní proti rozhodnutiam úradu, keďže cieľom delegovaného aktu je len doplniť základný akt a musí sa týkať len nepodstatných prvkov. Plánované ustanovenia sa však týkajú práv stanovených v hlave VI Charty základných práv týkajúcich sa spravodlivosti, najmä článku 47 o práve na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces. Preto ich nemožno považovať za nepodstatné prvky základného aktu.

V Bruseli 22. marca 2023

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Christa SCHWENG